

відкриття кримінального провадження НСРД (аудіо-, відеоконтроль особи - ст. 260 КПК, арешт, огляд і виїмка кореспонденції - ст. 261-262 КПК, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж та електронних інформаційних систем - ст. 263-264 КПК, спостереження за особою, річчю або місцем - ст. 269 КПК, аудіо-, відеоконтроль місця - ст. 270 КПК та ін.), які надають можливість зібрати докази злочинної діяльності певних осіб і таким чином створюють достатні підстави для затримання підозрюваного, повідомлення про підозру, обрання запобіжного заходу та проведення інших гласних процесуальних дій, що забезпечують судову перспективу справи.

Підсумовуючи викладене, потрібно відзначити, що основним функціональним призначенням НСРД в оновленій системі кримінального процесу України є отримання доказів злочинної діяльності з використанням негласних сил і засобів оперативно-розшукової діяльності. Зокрема, це досягається використанням фактору раптовості у відкритті кримінальних проваджень щодо економічних злочинів і на початкового етапі їх розслідування. Тим самим для правоохоронних органів створюються сприятливі умови для викриття організованої і ретельно прихованої злочинної діяльності і забезпечення судової перспективи кримінальних проваджень даної категорії.

Список використаної літератури:

1. Матусовский Г.А. Экономические преступления: криминалистический анализ. - Харьков: Консум, 1999. – 480 с.
2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 (із наступними змінами). Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>

ЩОДО УЗГОДЖЕНОСТІ ПРЕДМЕТУ РЕГУЛЮВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ З ПРЕДМЕТОМ РЕГУЛЮВАННЯ КПК УКРАЇНИ У ЧАСТИНІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ПОЧАТКОВЕ ЕФЕКТИВНЕ РОЗСЛІДУВАННЯ

Лоскутов Тимур Олександрович

професор кафедри кримінально-правових дисциплін та судових експертиз
факультету підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції України
Донецького юридичного інституту МВС України
доктор юридичних наук, доцент

Прагнення до подальшої євроінтеграції української держави обумовило приведення її національного законодавства у відповідність до європейських стандартів забезпечення прав людини. Щодо такої галузі законодавства, як кримінальне процесуальне право, Україна вже зробила значний крок у напрямі імплементації європейських стандартів шляхом прийняття нового

КПК України (далі – КПК) та підзаконних нормативно-правових актів. Багато процедурних кримінальних процесуальних норм виписані з урахуванням положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – ЄКПЛ) та рішень Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ).

Разом з тим предмет регулювання чинного КПК не повністю відповідає предмету регулювання ЄКПЛ у частині забезпечення окремих прав людини.

Предмет регулювання європейських стандартів не узгоджується з предметом регулювання КПК у частині забезпечення права на початкове ефективне розслідування обставин кримінального правопорушення.

Нормативні положення ст. 214 КПК, що регулюють початок досудового розслідування, дозволяють слідчому, прокурору упродовж 24 годин не вносити до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) відомості про кримінальне правопорушення, що отримані із заяви, повідомлення або з іншого джерела.

Якщо протягом вказаного часу отримані відомості про кримінальне правопорушення не вносяться до ЄРДР, органам досудового розслідування забороняється здійснювати будь-які слідчі (розшукові) дії. Винятком є огляд місця подія, що може проводитися лише у невідкладних випадках, які у кримінальному процесуальному законі не виписані.

Зміст предмету регулювання ст. 214 КПК не відповідає змісту предмету регулювання європейських стандартів у частині ефективного офіційного розслідування після отримання відомостей про вчинене кримінальне правопорушення.

Так, у рішенні у справі «Яременко проти України» (2008 р.) ЄСПЛ наголосив, що необхідність проведення ефективного офіційного розслідування факту поганого (нелюдського чи такого, що принижує гідність) поводження впливає із загального обов'язку за ст. 1 ЄКПЛ забезпечити кожному в межах юрисдикції відповідної Сторони права та свободи, передбачені у цій Конвенції. Таке розслідування має здійснюватися зі зразковою ретельністю та швидкістю (незважаючи на те, що ЄКПЛ передбачає проведення ефективного (ретельного та швидкого) офіційного розслідування лише щодо порушень матеріальних конвенційних норм, розслідування порушень норм Кримінального кодексу України, безперечно, має відповідати зазначеним вимогам ефективності).

У рішенні у справі «Муравська проти України» (2008 р.) ЄСПЛ зазначив, що обов'язок захищати право на життя відповідно до ст. 2 ЄКПЛ, взятий у сукупності з загальним обов'язком держави згідно зі ст. 1 ЄКПЛ «забезпечувати кожному в межах [його] юрисдикції права і свободи, визначені ЄКПЛ», також передбачає певний вид ефективного офіційного розслідування. У цьому контексті передбачається вимога невідкладності і розумної поспішності.

Аналогічної позиції щодо критеріїв обов'язкового ефективного офіційного розслідування ЄСПЛ дотримується у зв'язку з можливим порушенням ст. 3 ЄКПЛ. У рішенні у справі «Яценко проти України» (2012 р.) ЄСПЛ зазначив, що ефективність розслідування передбачає вимогу

своєчасності і розумної швидкості. Щодо останньої часто береться до уваги дата початку розслідування та тривалість початкового розслідування.

У разі невнесення до ЄРДР відомостей про кримінальне правопорушення протягом 24 годин про жодну ефективність (ретельність та швидкість) початкового досудового розслідування йтися не може, оскільки органи досудового розслідування обмежені у використанні кримінальних процесуальних засобів доказування. Вони відповідно до норм КПК позбавлені можливості проведення будь-яких слідчих (розшукових) дій, крім огляду місця події. Це унеможливує повноцінне виявлення, збирання та перевірку інформації щодо кримінального правопорушення. Причому такий обмежений режим розслідування може продовжуватися аж до доби.

Таким чином, неузгодженість предмету регулювання європейських стандартів з предметом регулювання КПК України може призводити до порушення конвенційного права людини на початкове ефективне розслідування.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ОСІБ, ЯКІ НАДАЮТЬ ДОПОМОГУ НА КОНФІДЕНЦІЙНІЙ ОСНОВІ

Халимон Сергій Іванович

професор кафедри державно-правових дисциплін та міжнародного права
юридичного факультету Донецького юридичного інституту МВС України
доктор юридичних наук, доцент

Однією із проблем ефективності інституту конфіденційного співробітництва на нашу думку є недостатня урегульованість кримінально-правових підстав звільнення від кримінальної відповідальності осіб, які надають допомогу оперативним підрозділам. Необхідно зазначити, що правова охорона конфідентів майже у всі часи мала усичений характер, що призводило до порушення соціальних прав та гарантій негласного апарату. Це стосувалося і звільнення від кримінальної відповідальності конфідентів, яке було можливе лише за наявності особистих взаємин і налагодженої взаємодії начальника органу, керівників оперативних підрозділів зі слідчими, представниками прокуратури та суду [3, с. 129].

Про такі проблеми досить красномовно писав О.Г. Філатов. Він указував, що серед частини оперативних працівників існує думка про можливість вчинення агентом злочинів, які не є тяжкими. Вихідним моментом для такого судження є одна із суперечностей агентурної роботи: з одного боку, агенти повинні знаходитися в злочинному середовищі і бути якомога ближче до його найактивніших членів, а з іншого – у жодному разі не брати участь особисто у вчиненні злочинів.

Продовжуючи полеміку з цього приводу, О.Г. Філатов зазначає, що розв'язання цієї суперечності є досить складним, оскільки негласний співробітник, перебуваючи в злочинному середовищі, часто потрапляє в